

A HERÁLDICA SANXUANISTA EN GALICIA

Por: Isidro de Malet Andreu

(Diplomado en Heráldica e Nobiliaria)

Ata agora vimos a heráldica das vilas situadas ó longo do Camiño Portugués e dende Vigo pola costa, internándonos pola ría de Arousa; fíxose mención, con respecto á Nobiliaria ás armas correspondentes ós títulos nobiliarios ligados a estas vilas e ós seus actuais propietarios e ás dos Srs. Bispos con sedes en Porto, Tui – Vigo e Santiago de Compostela.

Non é menos importante a impronta que algunhas Ordes Militares tiveron en relación con certas zonas polas que transcorreron os distintos camiños de peregrinación.

As Ordes Militares nacen, en principio, para a loita contra os “infieis” e que tiveron o seu embrión no ámbito musulmán, a súa actuación foi ademais a de asegurar a orde interna dos distintos reinos, incluso neles e protexendo ós peregrinos.

As Ordes teñen por base dous puntos fundamentais: A adopción por parte da xerarquía eclesiástica cristiá da guerra pola fé, que ten os seus precedentes en San Agustín, e a ideoloxía do Cister que era a desta práctica da guerra pola fé en vocación relixiosa.

O gran teórico e propagandístico das Ordes Militares foi San Bernardo que no seu libro “Liber de laude novae militiae ad miles Templi”, fai unha verdadeira apoloxía á violencia pola fé, seguida dunha serie de tópicos de meditación inspirados nos lugares onde viviu, predicou e morreu Cristo, e onde xurdira a idea do Temple; non en van, hai que reseñar que este libro foi encargado por Hugo de Pinós, un dos fundadores do Temple.

En principio as O.M. foron relixiosas e estaban exentas do sometemento ás autoridades ordinarias tanto en bens como en persoas. A profesionalización dos seus membros e a suxeición a unha regra, xunto cos votos de castidade, obediencia e pobreza, permitían un estrito control do espacio social que ocupaba o grupo e no que se podía move-lo individuo.

As Ordes que máis se distinguiron no seu labor de protección ó peregrino foron as do Temple e a dos Hospitalarios de San Juan de Jerusalén. Posteriormente o seu poder político e económico provocaron grandes loitas entre elas, os reis e a alta nobreza que remataron na persecución dun modo traizoeiro, inhumano e cruento e que acabou coa Orde do Temple, baixo as presións do Rei Felipe IV de Francia e a aquiescencia do Papa Clemente V. A pesar diso e excepto en casos moi puntuais, nos veciños españois respectouse a vida dos seus cabaleiros, aínda que os seus bens pasaron a outras mans.

A Orde de San Juan persiste aínda nos nosos días, con características distintas e co nome de Orden de Malta. Esta orden foi expulsada de Jerusalén, San Juan de Acre, Chipre e Rodas polos otománs e de Malta por Napoleón I. Na actualidade réxese por unha constitución aprobada en 1988. En España ata 1885 permaneceu nunha situación moi ambigua, ata que por orden de Alfonso XII pasou a depender definitivamente do Gran Maestre, residente en Roma.

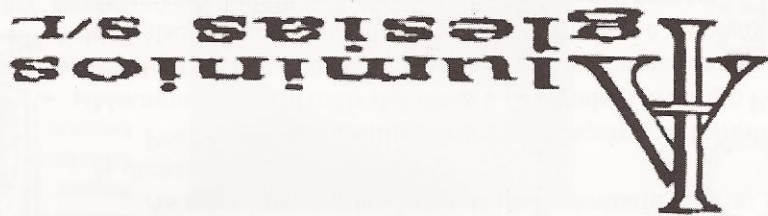
Os Maestres da O.H.de S.J. non foron alleos ás intrigas políticas, incluso existe documentación precisa que fai referencia á ruptura de Juan de Beaumont, co seu señor natural D. Pedro, Condestable de Portugal, e poñerse ó servizo de Juan II, cando con anterioridade loitara moitos anos contra el. Don Pedro acusou ó Maestre de “traidor, ladrón e perxuro” ante o resto dos príncipes europeos.

Pero volvendo ó noso relato, os Hospitalarios tiveron situadas ó longo dos camiños de peregrinación varias encomendas: Portomarín, O Incio, Quiroga, Pazos de Arenteiro, Trebexo, Castelo de Miño e Mourentán.

As máis importantes foron as de Portomarín e as do Incio, que foron absorbendo ás demais.

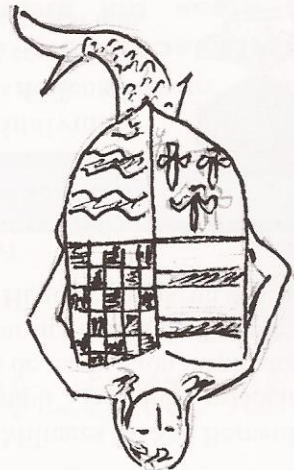
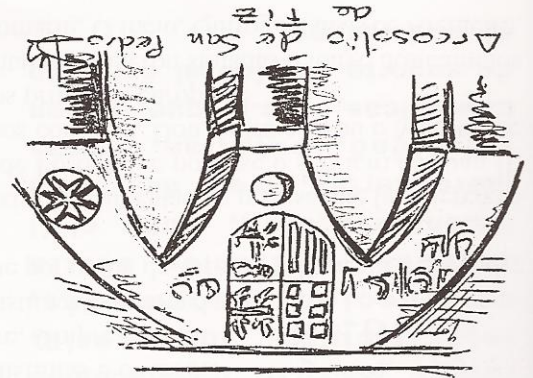
Posiblemente algunhas delas pertenceron ó Temple con Pazos de Arenteiro e Mourentán, sendo máis dubidosa a de Beade. Do antigo Portomarín soamente persiste a antiga fortaleza que foi trasladada ó seu actual emprazamento cando as augas do embalse asolagaron a vila. A igrexa – fortaleza é de planta rectangular, no altar ó lado da epístola hai un templete cun fresco que nos presenta a toma do hábito da Orden por un cabaleiro, baixo a mirada da Virxe do Rosario.

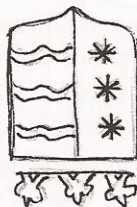
Con respecto a O Incio existe a igrexa de San Pedro de Fiz. Aínda que pertencen a Orden non hai documentación de que Ferreira de Pallares e Mourellos pertencen a O Temple e o cabaleiro Bernardo Muñoz mandou ser soterrado no seu mosteiro; no tímpano da igrexa hai un emblema da Orde de Malta timbrado de coroa real. No seu interior hai soterramentos do Comendador D. A. de Quiroga e outros cabaleiros. No Arcasolio da mesma igrexa, xunto cunha inscrición gótica e unha cruz de Malta, existe un escudo coas armas dos Somoza, Losada e Quiroga.

No hospital existen os restos da antiga fortaleza e varios soterramentos dos Quiroga, Losada, Somoza, Galloso, etc A Xunta de Galicia por medio da Consellería de Xustiza, aprobou algúns escudos heráldicos de cidades e vilas desta Comunidade nas que se pretende perpetuar a identidade precisa de cada concello e por este motivo faise referencia da simboloxía de "crucetas" tal como se describen nos correspondentes decretos:

Da Encomenda de Beade queremos resaltar a súa igrexa, construída en varios estilos. Na súa fachada barroca atopámonos con tres escudos. O do centro, J. Gonzalez o identifica como pertencente ós Prego de Montaos, xa que se repite na clave da bóveda da capela da epístola, fundada polo Comendador deste apelido. Os outros dous escudos, pertencen, un á Orden de San Juan, e o outro, no que están representadas as armas dos Gallinato, orixinarios destas terras.

No interior do templo, ademais dos enterramentos de varios Comendadores, aparece a figura orante do Comendador Frei López Fandino de Goyanes, no escudo de armas, ademais das ondas e a serrea deste apelido, aparecen as armas dos Arias e dos Ares. No epitafio pódese ler: "Sº del noble Caballero Frei Frai López Fandino de Goyanes / Comendador de Ribadavia y Beade 1534". Este escudo está franqueado por outros dous, un deles pertencente á Orden e no outro identifícase ós Puga.

A PASTORIZA

De azur, unha "cruceta" de prata, en cada un dos ángulos un bezante de prata todo sobre un movinte de azur e prata.

PORTOMARÍN

En jefe, de gules, unha cruz de Malta de Prata, nos seus ángulos unha cruz do mesmo. Unha ponte de ouro mazonado de sable, sobre un movinte de prata e azur.

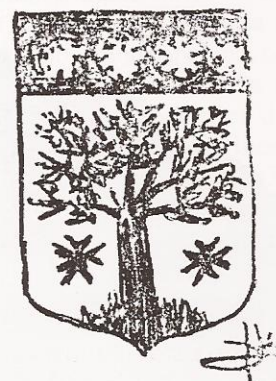

POBRA DE TRIVES

En jefe, de gules, unha cruz de Malta de prata. Sormontando a unha ponte de ouro, sobre un movinte de azur e prata.

CURTIS:

En jefe: De sinople, catro estrelas de ouro. De ouro un castaño, na súa cor natural e aterrada e flanqueado de dúas "crucetas" de gules.

CASTELO DO VAL

De azur: un castelo de ouro, aclarado de gules, aterrado; en jefe unha cruz de Malta de prata, acompañada de dúas veneras na súa cor natural, de gules cunha cadea de prata.

BANDE

Terciado: en jefe de azur, dúas cruces de Malta de prata, o segundo unha banda ondulada de ouro, o terceiro (en punta) unha aguia espraia, de ouro.

C./ Lepanto, bloque 3 - bj. 3
Teléf.: 981 312 929
Fax: 981 327 530
15406 FERROL

Francisco J. Cruz Senra

Electro Montajes Cruz, S. L.

Polig. Gándara, parcela 127
Teléf.: 981 312 736
Fax: 981 312 701
NARON